

Ерік НАЙТ

ЛЕССИ
ПОВЕРТАЄТЬСЯ
ДОДОМУ

*Переклад з англійської
Олександри ЗІМКО*

Київ
"ЗНАННЯ"

*Присвячується
доктору Гаррі Джаррету —
людині, що знає собак.*

Розділ перший

НЕ ПРОДАЄТЬСЯ

У Грінол-Бридж кожен знав Лессі — вівчарку Сема Кераклафа. Та що там, вона була найвідомішою собакою на селі! Так було з трьох причин. По-перше, мало хто з мешканців села бачив у своєму житті вівчарку-колі, красивішу за Лессі.

А в тих краях така похвала задарма не дістається: Грінол-Бридж належить до графства Йоркшир, найкращого місця на землі, де пощастить жити собаці. Ці похмурі землі Північної Англії народжують і плекають насправду неповторних створінь. Пронизливому вітру над пустищами й крижаним зливом завдячують колі своїм розкішним хутром та витривалістю, не меншою, ніж у їхніх господарів.

Місцеві доглядають своїх собак із розумом та любов'ю. Навідавшись до будь-якого з сотень крихітних шахтарських поселень у найбільшому графстві Англії, ви побачите обшарпаних роботяг — а слідом за ними йтимуть породисті чотирилапі аристократи, за яких віддав би все своє багатство не один любитель собак з інших країв.

От і Грінол-Бридж був такий, як усяке йоркширське село. Тутешні мешканці знали на собаках, розуміли їх, любили, і багато з них справедливо пишалися своїми улюбленцями; а проте всі погоджувалися, що коли й жив у Грінол-Бридж собака, красивіший за триколірну колі Сема Кераклафа, то цього не пам'ятали й діди їхніх прадідів.

А ще однією причиною, чому Лессі так добре знали в селі, було те, що по ній, казали, можна хоч годинника звіряти.

Усе почалося ще відтоді, як Лессі, чарівному, але шкодливому цуценяті, ледь виповнився рік. Одного дня син Кераклафів Джо примчав додому, аж підстрибуючи від захвату.

— Мамо, мамо! Знаєш, хто мене чекав сьогодні біля школи? Лессі! Як думаєш, звідки вона дізналася, де я був?

— Гадаю, вона вчула твій запах, Джо. А як іще?

Хай там як, наступного дня Лессі знов чекала біля воріт школи, і на третій день теж. Так минали тижні, місяці, вже й роки. Жінки, що виглядали з вікон своїх будиночків, продавці коло дверей своїх крамниць на Хай-стріт бачили, як повз них легким кроком пробігає розкішна чорно-біло-золотава вівчарка, і завважували: ось і Лессі, значить, уже за п'ять хвилин четверта!

Під сонцем чи зливою, ця собака щодня чекала на хлопчика — одного з десятків хлопчиків, що виривалися бурхливою хвилею на майданчик перед школою, — на того єдиного хлопчика, який мав для неї значення. Щодня для них наставала радісна мить зустрічі, а тоді хлопчик і собака разом прямували додому. Цій їхній звичці було вже чотири роки.

Отже, Лессі була незмінною учасницею повсякденного життя селян. Майже всі її знали й любили. Та була ще одна причина, чому жителі Грінол-Бридж пишалися Лессі, важливіша за всі, яку вони б навряд чи змогли так просто пояснити. Лессі означала для

них щось, пов'язане із самоповагою. А їхня самоповага була певним чином пов'язана з грішми.

Зазвичай, коли комусь вдавалося виплекати особливо гарного собаку, якоїсь миті це створіння перетворювалося на чотирилапу грошову цінність. Ні, звісно, це все ще був собака, але і дещо інше також: про нього міг почувти багатій, або перекупник, або заводчик, який захоче цю тварину придбати. Без сумніву, що багатій, що бідняк можуть однаково щиро любити свого собаку, в цьому між ними немає жодної різниці. Та є різниця в тому, як той і інший ставляться до грошей. Адже бідняк має думати про те, скільки вугілля йому знадобиться на зиму, скільки пар взуття, скільки їжі потрібно його дітям, щоб вони росли здорові, — і тоді він приходить додому зі словами:

— Я мусив так вчинити, і годі мені дорікати! Коли ми заведемо іншого собаку, і ви його так самісінько любитимете, як цього.

Ось так багато чудових собак із Грінол-Бридж полишали свої домівки. Та не Лессі!

Що вже там, усе село знало: навіть герцог Радлінг не міг сторгувати Лессі в Сема Кераклафа — сам герцог, який зібрав у своєму розкішному маєтку неподалік від Грінол-Бридж чимало щонайкращих собак.

Три роки герцог так і сяк умовляв Сема, та все ж чоловік за свою Лессі стояв горою.

— Справа не в тому, що я набиваю ціну, ваша ясновельможносте, — ввічливо пояснював Сем. — Просто... Вона просто взагалі не продається.

У селі було відомо про всі ті вмовляння, і саме тому Лессі для них усіх стільки значила. Вона була уособленням тієї самоповаги, яку не можна проміняти на жодні гроші.

Однак собаки належать людям, а люди схиляються під ударами долі. Часом стається так, що під зливою цих ударів вони врешті вирішують проковтнути свою безцінну гордість, аби прогодувати свою родину.

Розділ другий

НЕ ТРЕБА МЕНІ ІНШИХ СОБАК

Лессі не прийшла! І більше Джо Кераклаф нічого не знав. Того дня він вибіг зі школи разом з іншими дітьми й помчав через двір, піднесений тими крилами, які відростають у кожного на світі школяра, щойно закінчуються уроки.

Не замислюючись, він, як і щодня протягом останніх трьох років, прямував до воріт, де Лессі завжди на нього чекала. А її там не було!

Джо Кераклаф, міцний, симпатичний хлопчина, застиг на місці. Його широке чоло прорізали зморшки, карі очі розширилися від подиву. Він ще не міг осягнути, не міг повірити, що сталося.

Він озирнувся — ліворуч, тоді праворуч. Можливо, Лессі просто запізнилася! Та він знав, що цього не могло бути. Це людям потрібні годинники: наручні, настінні, кишенькові — щоб знати, котра година. І все одно вони постійно “затримуються на п’ять хвилиночок”. А тварини мають власне чуття часу, надійніше за механізми, бо воно їх ніколи не підводить. Тварини завжди знають напевне, коли саме настає час для того чи іншого звичного для них заняття.

Джо знав про це, адже часто розпитував у батька, як Лессі вдавалося вчасно зустрічати його зі школи. Собаки не запізняються.

Замислений, Джо Кераклаф так і стояв біля шкільних воріт, залитих блідим сонячним промінням. Аж раптом у хлопчиковій голові промайнула ще одна думка.

Можливо, її збила машина!

Та й це жахливе припущення він міг відкинути. Колі була надто добре навчена, щоб втрапити в дорожню халепу. Вона завжди впевнено чимчикувала тротуаром, а до того ж, не сказати щоб у Грінол-Бридж узагалі було багато машин. Велика траса проходила вздовж долини річки десь за милю звідти, від неї відгалужувалася менша дорога до села, але й та, наближаючись до пустищ, розбігалася топтаними стежечками.

А може, Лессі викрали?!

Теж не схоже. Жоден незнайомець не зміг би навіть торкнутися Лессі, доки хтось із Кераклафів не дав би вівчарці на те команди. Ба більше, її надто добре знали в окрузі Грінол-Бридж, щоб крадій зміг лишитися невпізнаним і безкарним.

Та де ж вона тоді?

Зрештою Джо Кераклаф дійшов до того рішення, що й тисячі хлопчиків на світі, які стикаються з труднощами. Він побіг додому розказати мамі.

Він біг щодуху головною вулицею, тоді повз крамнички Хай-стріт і селянські хатки, далі стежкою на пагорб, не спиняючись, проскочив через хвіртку, садок та двері їхньої хатини й вигукнув:

— Мамо, мамо! Із Лессі щось сталося! Вона не зустріла мене біля школи...

Ще не договоривши, Джо відчув: щось не так. Ніхто не кинувся до нього розпитати, що трапилося.

Ніхто, схоже, не переймався, що з їхньою улюбленою колі сталося лихо.

Розгублений, Джо притулювся спиною до дверей. Мама не підвела очей від столу, що саме накривала до вечірнього чаювання. Минула довга мить, перш ніж вона кинула погляд на свого чоловіка.

Батько Джо сидів на стільчику біля каміна. Він повернувся був до сина, але згодом мовчки схилив голову, втупивши погляд у вогонь.

— Що сталося, мамо? — порушив тишу жалібний голос хлопчика. — Щось не так?

Місіс Кераклаф обережно поставила на стіл тарілку, яку тримала в руках, і нарешті заговорила.

— Все-таки хтось має йому сказати, — зауважила вона мовби до себе.

Її чоловік ніяк не зреагував, і жінка врешті обернулася до сина.

— Ти б дізнався так чи інак, Джо... Лессі більше не ждатиме тебе зі школи. Не здіймай галасу.

— Як не ждатиме? Що з нею?

Місіс Кераклаф підійшла до плити, щоб поставити чайника, і мовила не повертаючись:

— Бо її продали. Отак.

— Продали! — аж верескнув Джо. — Продали! Нащо ви продали її — нашу Лессі? Чому продали?

Мати сердито зиркнула на нього.

— Та вже продали, відвезли, і так воно й буде. Хоч ти скільки раз питай, не вернеться. Нема в нас більше собаки, і ні про що тут говорити.

— Але ж, мамо...

Голос хлопчика дзвенів од розпачу. Мати перебила його: